

Akademia Młodego Ekonomisty

Banki w praktyce

Banki w gospodarce, podstawowe produkty bankowe, bezpieczeństwo systemu bankowego

Warsztaty: Bank vs skarpeta - ostatnie starcie

dr Monika Pettersen-Sobczyk

Uniwersytet Szczeciński

15 listopada 2018r.

UNIwersytet SZCZECIŃSKI
WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA
I EKONOMIKI USŁUG

70 LAT
EDUKACJI EKONOMICZNEJ
NA POMORZU ZACHODNIM

Definicja banku:

- **bank** jest (powinien być!) instytucją zaufania publicznego;
- specjalistyczna (licencjonowana) firma handlowa, handlująca cudzymi pieniędzmi;
- „fabryka kredytu”;
- serce gospodarki.

Definicja banku

Tradycyjne definicje przedstawiają **bank** jako przedsiębiorstwo usługowe, którego działalność polega wyłącznie na udzielaniu kredytów i zdobywaniu środków potrzebnych do sfinansowania kredytów.

Definicja banku

W szerszym ujęciu **definicja banku** obejmuje wewnętrzne i zewnętrzne warunki działalności:

- do **warunków wewnętrznych** należy zaliczyć współpracowników, operatywne zarządzanie, wewnętrzne informacje oraz zasoby pieniądza w dyspozycji przedsiębiorstwa;
- do **warunków zewnętrznych** zaliczamy, te które są składnikami otoczenia. Przez otoczenie należy rozumieć te część organizacji gospodarki, z którą bank pozostaje w jakiś sposób powiązany i poprzez wpływ tego powiązania zachowanie banku ulega zmianom. Elementy otoczenia to:
 - Klientela banku (usługobiorcy),
 - Właściciele banków,
 - Pozostałe przedsiębiorstwa bankowe,
 - Polityka pieniężna,
 - Interes społeczny.

System bankowy

Ogół instytucji bankowych funkcjonujących w danym kraju wraz ze wzajemnymi powiązaniem i relacjami z otoczeniem (rynkami pieniężnymi). SB to suma banków funkcjonujących w danym państwie, tworzących logiczną, zwartą całość.

Wspólne dla wszystkich systemów bankowych:
funkcjonowanie banku centralnego i banków komercyjnych.

SYSTEM BANKOWY

Aby istniał system bankowy muszą występować cztery elementy:

- BANKI
- NADZÓR BANKOWY
- BANK CENTRALNY
- PRAWO BANKOWE

System bankowy w Polsce

- 1) Bank centralny – Narodowy Bank Polski
- 2) Nadzór bankowy – Komisja Nadzoru Finansowego
- 3) Prawo bankowe
- 4) Banki – komercyjne i spółdzielcze

1) Bank Centralny w Polsce

- **Narodowy Bank Polski**
- System dwuszczeblowy
- Funkcje: emisyjna, bank banków, bank państwa
- Niezależność BC: personalna, instytucjonalna, finansowa, funkcjonalna

Zadania NBP

Określone są w :

- Konstytucji RP
- Ustawie o Narodowym Banku Polskim
- Ustawie Prawo bankowe

Cel działalności

W myśl ustawy o NBP z 1997 roku „podstawowym celem działalności NBP jest **utrzymanie stabilnego poziomu cen**, przy jednoczesnym wspieraniu polityki gospodarczej rządu, o ile nie ogranicza to podstawowego celu NBP”

Inflacja na poziomie 2,5% z dopuszczalnym przedziałem wahań +/- 1 punkt procentowy

Obszary działalności NBP

- Polityka pieniężna
- Działalność emisyjna
- Nadzór bankowy
- Działania na rzecz systemu płatniczego
- Zarządzanie rezerwami dewizowymi
- Działalność edukacyjna i informacyjna
- Obsługa Skarbu Państwa

Organy Narodowego Banku Polskiego

Prezes Narodowego Banku Polskiego

Rada Polityki Pieniężnej

Zarząd Narodowego Banku Polskiego

Prezes Narodowego Banku Polskiego prof. Adam Glapiński

2) NADZÓR BANKOWY - KNF

Główne zadania:

- wydawanie przepisów, zarządzeń i innych aktów, regulujących działanie banków w zakresie przewidzianym przez prawo bankowe.
- stałe nadzorowanie bieżącej sytuacji banków, głównie dzięki analizie dokumentów i informacji.
- nakładanie sankcji na banki nie przestrzegające prawa bankowego, innych ustaw oraz przepisów ustalonych przez nadzór, a także na banki, których sytuacja uznana została za niekorzystną
- ratowanie banków zagrożonych upadkiem

3) PRAWO BANKOWE

Prawem bankowy nazywamy zbiór ustaw, dekretów, zarządzeń i innych aktów prawnych regulujących działalność banków. Cechą charakterystyczną tego prawa jest to, że odnosi się ono wyłącznie do banków i stosunków między bankiem a klientem, a nie obowiązuje innych przedsiębiorstw (jeśli aktualnie nie są klientami banku).

4) RODZAJE BANKÓW

Banki operacyjne (komercyjne, uniwersalne, depozytowo-kredytowe),

Banki specjalistyczne (inwestycyjne, hipoteczne, towarzystwa kredytowe i regionalne, samochodowe),

Banki i kasy oszczędnościowe,

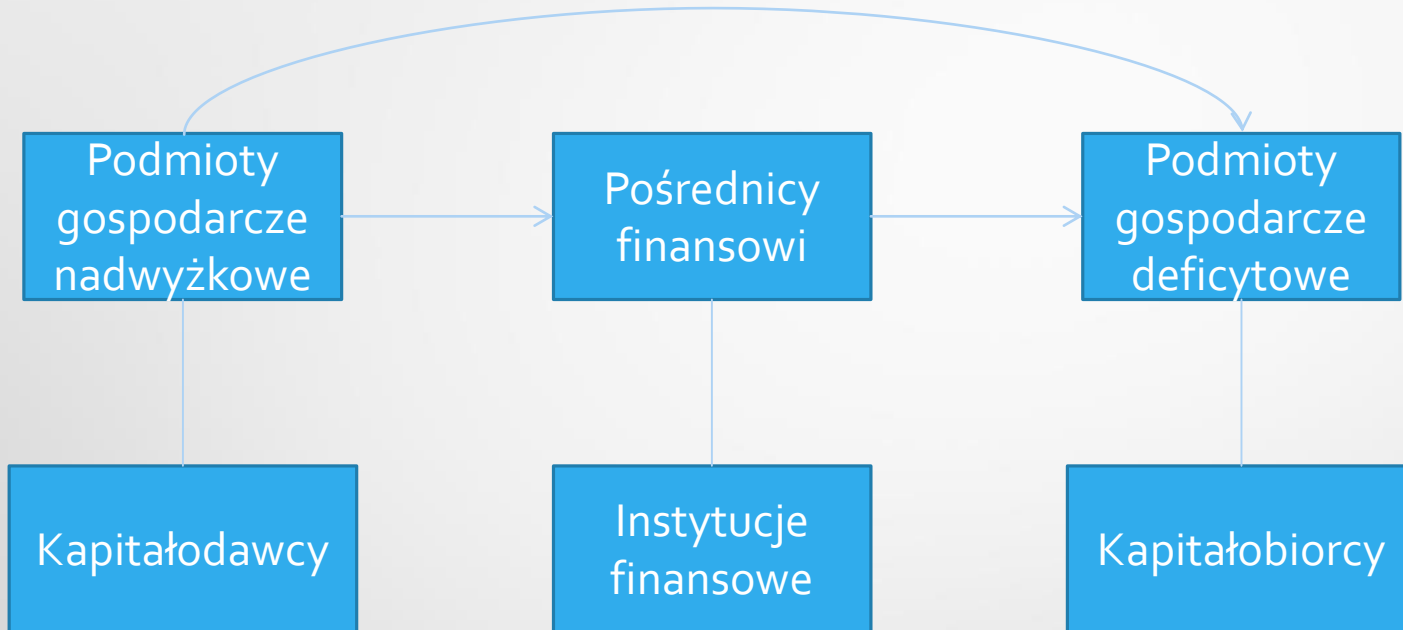
Spółdzielczość kredytowa.

BANKOWOŚĆ

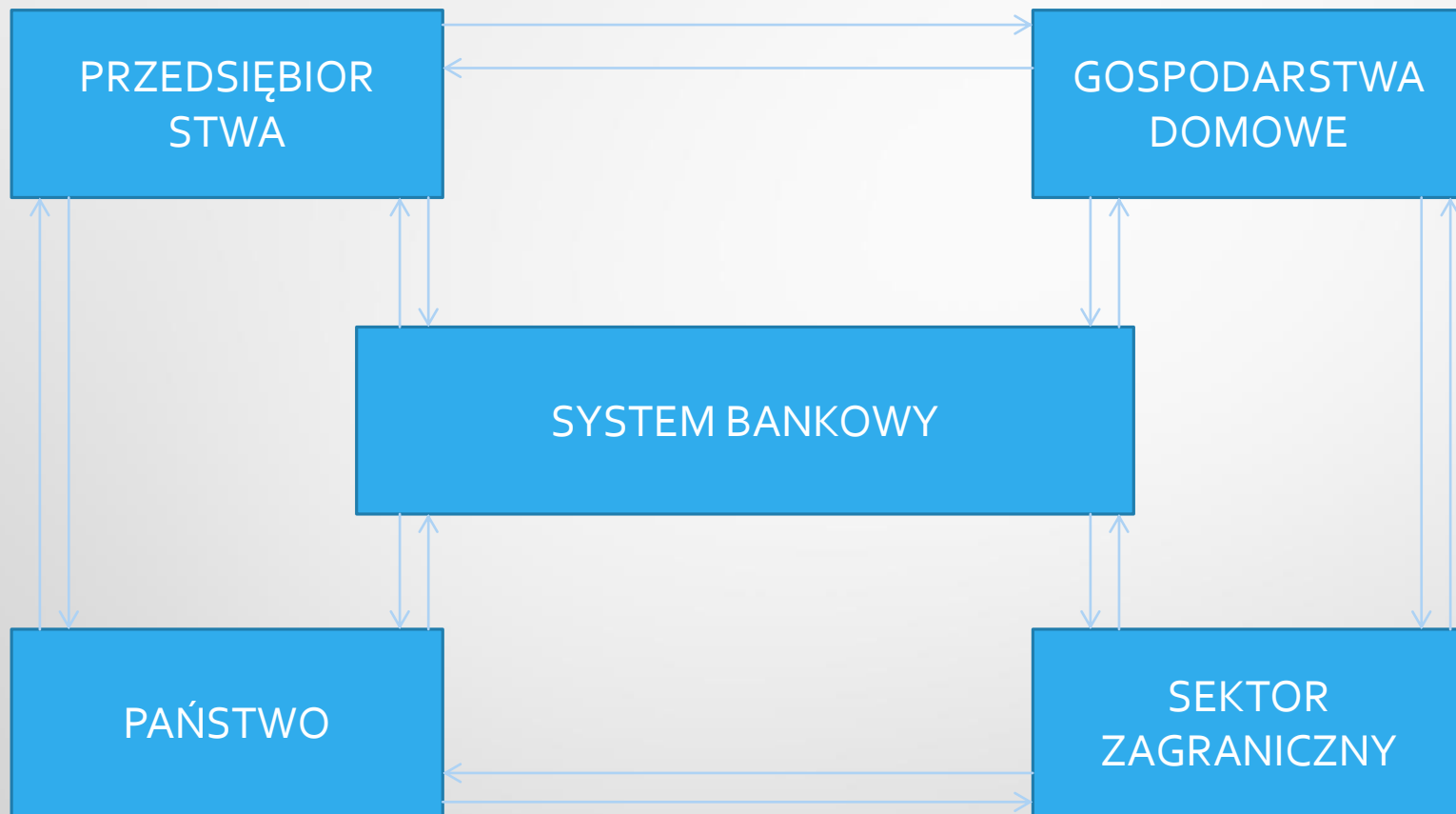
Rolę banku w gospodarce narodowej można scharakteryzować, prezentując trzy najbardziej istotne dziedziny jego działalności, a mianowicie:

- Udział w kreacji pieniądza,
- Udział w społecznym podziale pracy,
- Dokonywanie alokacji i transformacji środków.

System bankowy poprzez redystrybucję kapitału umożliwia finansowanie rozwoju gospodarczego

Zależności pomiędzy systemem bankowym, a gospodarką

Główne funkcje uniwersalnego banku komercyjnego

(główne operacje – czynności bankowe)

```
graph TD; A["(główne operacje – czynności bankowe)"] --- B1["depozytowa"]; A --- B2["kredytowa"]; A --- B3["rozliczeniowa"]; A --- B4["inwestycyjna"]; A --- B5["dodatkowe (doradcze, ubezpieczeniowe, turystyczne, obrót nieruchomościami)"]
```

depozytowa

kredytowa

rozliczeniowa

inwestycyjna

dodatkowe

(doradcze, ubezpieczeniowe,
turystyczne, obrót nieruchomościami)

Najważniejsze regulacje prawne systemu bankowego w Polsce:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997r.;
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. *Prawo bankowe* (Dz. U. z 2002 r. nr 77, poz. 665); ustawa ta reguluje w szczególności: status prawny banków, określa podstawowe czynności bankowe, obowiązki i uprawnienia banków i ich klientów; stanowi zbiór praw i obowiązków zarówno po stronie banków, jak i po stronie klientów;
- znowelizowana Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o *Narodowym Banku Polskim* (Dz. U. z 2005 r. nr 1 poz.2); ustawa reguluje działalność NBP w zakresie nadzoru bankowego, działalność na rzecz bezpieczeństwa banków komercyjnych, a tym samym ulokowanych w bankach depozytów; w mniejszym stopniu ustawa obejmuje uregulowania dotyczące samych klientów, w związku z tym, że NBP nie obsługuje bezpośrednio osób fizycznych i prawnych;

Działalność bankowa w Polsce jest działalnością licencjonowaną

- zostało zapewnione wyposażenie w fundusze własne, których wielkość powinna być dostosowana do rodzaju czynności bankowych, jakie bank zamierza wykonywać oraz do rozmiarów przewidzianej działalności;
- zostało zapewnione wyposażenie w pomieszczenia posiadające odpowiednie urządzenia techniczne i należycie zabezpieczające przechowywane w banku wartości;
- założyciele oraz osoby odpowiedzialne do objęcia stanowisk członków zarządu (w tym prezesa) dają rękojmię ostrożnego i stabilnego zarządzania bankiem;
- przedstawiony przez założycieli plan działalności na okres co najmniej trzech lat wskazuje, że działalność ta będzie bezpieczna dla zgromadzonych środków.

Usługi, operacje, czynności banków uniwersalnych

- Kredytowe usługi, operacje, czynności bankowe („serce” bankowości komercyjnej)
- Depozytowe usługi, operacje i czynności bankowe
- Rozliczeniowe usługi, operacje, czynności bankowe

Oferenci usług, operacji, czynności bankowych

- Instytucje bankowe
- Instytucje parabankowe
- Instytucje pozabankowe

Odbiorcy usług, operacji, czynności bankowych

- **Klienci sektora finansowego:** banki, towarzystwa ubezpieczeniowe, fundusze powiernicze i inwestycyjne, fundusze emerytalne
- **Klienci sektora niefinansowego:** gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa, stowarzyszenia, fundacje, związki wyznaniowe, podmioty sfery finansów publicznych np. gminy

Formy sprzedaży usług, operacji, czynności bankowych

- **Tradycyjne:** placówki bankowe (oddziały, ekspozytury, kasy zewnętrzne) i obsługi zewnętrznej (agencje, urzędy pocztowe); pośrednicy kredytowi, inne banki
- **Nowoczesne:** bankomaty, kioski multimedialne, komputer, telefon

Jak bank pozyskuje pieniądze na swoje operacje?

Operacje pasywne banków

Operacje pasywne

Polegają na pozyskiwaniu środków finansowych od klientów, głównie w postaci depozytów czy poprzez emisję bankowych papierów wartościowych. Depozyt jest specyficznym kontraktem, zastrzeżonym tylko dla banków (ubezpieczonym). Depozyt jest kontraktem imiennym, możliwym do zawarcia po otwarciu rachunku bankowego.

Jak bank zarabia pieniądze?

Operacje aktywne banków

Operacje aktywne

Polegają głównie na udzielaniu kredytów oraz gwarancji i poręczeń, co wiąże się z ryzykiem i jest działalnością nastawioną głównie na zysk. Kredytowanie jest udostępnieniem określonej sumy na określony termin i cel, przy sprecyzowaniu ceny kredytu i jego zabezpieczeń. Działalność kredytowa banku to także: *dyskonto weksli, factoring, forfaiting* czy *leasing*.

Operacje rozliczeniowe

Operacje rozliczeniowe

Polegają głównie na obsłudze systemu płatniczego, w sposób gotówkowy i bezgotówkowy, z wykorzystaniem wielu instrumentów, np. polecenia przelewu, polecenia zapłaty, czeków, weksli czy kart płatniczych.

Klasyfikacja usług bankowych

Usługi czynne (aktywne)

- Polegają na lokowaniu zgromadzonych funduszy w różnego rodzaju korzystne przedsięwzięcia, głównie kredyty.
- Przeprowadzane są przez banki na własny rachunek i własne ryzyko.

Usługi bierne (pasywne)

- Polegają na wykonywaniu czynności zmierzających do powiększenia sumy środków znajdujących się w dyspozycji banku.
- Przeprowadzane są przez banki na własny rachunek i własne ryzyko.

Usługi pośredniczące

- Są to np. rozliczenia pieniężne wynikające ze zleceń płatniczych klientów, zakup papierów wartościowych na zlecenie klienta, itp.
- Banki wykonują je na zlecenie rachunek i ryzyko klienta.

Inne usługi bankowe

- Świadczenie usług nie będących operacjami bankowymi, np. wynajem skrytek sejfowych, itp.

Przykładowe usługi bankowe

Usługi czynne (aktywne)

- Udzielanie kredytów i pożyczek
- Udzielanie bankowych gwarancji i poręczeń
- Zakup papierów wartościowych na rachunek banku
- Akredytywa
- Dyskonto weksli
- Factoring
- Leasing

Usługi bierne (pasywne)

- Gromadzenie depozytów
- Emitowanie własnych papierów wartościowych

Usługi pośredniczące

- Rozliczenia pieniężne, wynikające ze zleceń płatniczych klientów
- Prowadzenie rachunków bankowych
- Zakup i sprzedaż papierów wartościowych na rachunek klienta

Inne usługi bankowe

- Domowe usługi bankowe (home banking)
- Bezpośrednia obsługa bankowa (direct banking)
- Doradztwo finansowo-bankowe
- Usługi maklerskie
- Wynajmowanie skrytek bankowych
- Inkaso środków płatniczych

ZAJĘCIA PRAKTYCZNE

Wizyta przy bankomatach – I piętro budynek SIL

WARSZTATY

- W grupach stwórzcie plakat promujący NOWY BANK
- Zaprezentujcie: logo banku, jego nazwę, hasło reklamowe, ofertę, informację do kogo skierowana jest oferta banku